

УДК 327(52+73) «20...»

DOI 10.26693/ahpsxxi2021-2022.03.031

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО СОЮЗУ МІЖ ЯПОНІЄЮ ТА США У XXI СТОЛІТТІ

Іван Михайлов,

e-mail: yukisempai13@gmail.com

ORCID: 0000-0001-5506-2530

*Чорноморський національний університет імені Петра Могили,
Україна, 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10*

Офіційно Японія пов'язана з США відносинами союзництва і співпраці, при цьому провідна роль в цьому альянсі належить Сполученим Штатам. Згідно з двосторонньою угодою безпеки, США беруть на себе відповідальність за оборону Японії від зовнішньої агресії, для чого розміщують на її території велику кількість своїх військових об'єктів, а також проводять на свій розсуд розміщення і переміщення військової техніки, озброєнь і персоналу. Американсько-японський військовий союз, незважаючи на наявні проблеми, продовжує досить динамічно розвиватися, він цінується як Вашингтоном, так і Токіо. Союз вигідний обом країнам: США мають великий військовий контингент в АТР у безпосередній близькості від Китаю та КНДР і непогано заробляють на постачанні в Японію своєї військової техніки, а японська сторона – захист певний захист від можливої агресії з боку КНДР. У статті розкрито особливості трансформації військово-політичного союзу між Японією та США у XXI ст.

Ключові слова: *США, Японія, військово-політичний союз, КНР, стратегічне партнерство, АТР.*

Постановка проблеми. Військово-політичний союз США з Японією веде свою історію з 1950-х рр. і є одним з небагатьох союзів, які діють до сьогодення. Головним документом, що визначає зміст японсько-американської співпраці є Договір про безпеку 1960 р., який пролонгується кожні 10 років. Основними принципами якого є взаємодопомога в разі збройного нападу на одну зі сторін і використання американською стороною території Японії для розміщення своїх збройних сил з метою її захисту. Питання знаходження американських військ на японській території докладно регламентовані окремою угодою. У XXI столітті військово-політичний союз між Японією та США лише зміцнів.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій. За останні два десятиліття з'явилася низка праць присвячених висвітленню даної тематики. Особливий інтерес спостерігається серед закордонних дослідників російської та американських шкіл. Серед яких варто виокремити перш за все напрацювання російських науковців

О. Парамонова¹, С. Лузяніна², К. Муратшиної³, Д. Стрельцова⁴, які висвітлюють особливості японсько-американського співробітництва у рамках союзу, наголошуючи на тому, що така співпраця є одним із факторів, що впливає на китайсько-американські відносини. При написанні даної роботи привернули увагу праці американських науковців Г. Клінтона⁵ і К. Віккета, Дж. Нілссона-Райта та Т. Саммерса⁶, які розглядають японсько-американські відносини через призму місця США в АТР.

Не позбавлена уваги дана тематика й серед вітчизняних дослідників. Особливо хотілося б виокремити наукові праці Н. Городньої⁷, яка упродовж останніх 10 років досить активно висвітлює питання японсько-американських відносин за Дж. Буша старшого і молодшого, Б. Обами та Д. Трампа, роль США в Північно-Східній Азії у XXI ст..

Метою дослідження є аналіз особливостей трансформації військово-політичного союзу між Японією та США у XXI ст., шляхом розкриття трансформації цього союзу та його впливу на КНР.

Методи та прийоми дослідження. Методологічним підґрунтям дослідження стали принципи наукового пізнання – історизму, об'єктивності, системності, багатофакторності та детермінізму. Методи системного та структурного аналізу були використані при систематизації наукової інформації за темою роботи та при дослідженні сутності основних понять дослідження. Застосування системного підходу забезпечило теоретичне узагальнення наукових поглядів вчених, присвячених дослідженню трансформації військово-політичного союзу між Японією і США у XXI ст.

Виклад основного матеріалу. До початку другого десятиліття XXI ст. американсько-японський альянс представляв собою міцну, сформовану структуру і був, як відзначають західні дослідники, найбільш сталим з усіх військових альянсів США з іншими країнами⁸. Тодішній держсекретар США Х. Клінтон у своїй програмній статті «Тихоокеанське століття Америки» назвала його «наріжним каменем миру і стабільності в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні»⁹. Аналогічна оцінка альянсу дана в доповіді

¹ Парамонов, О.Г. (2014). Японо-американская ПРО – фактор изменений базовых принципов политики Токио в области безопасности. *Япония в поисках новой глобальной роли*. Москва: Восточная литература, 110-111.

² Лузянин, С.Г. Гонка вооружений: три ограничителя для Китая. *МГИМО-Университет*. Retrieved from: <http://www.mgimo.ru/news/experts/document185607.phtml>

³ Муратшина, К.Г. (2018). Военное сотрудничество США с Японией как одна из причин противоречий в американо-китайских отношениях. *Вестник Омского университета. Серия «Исторические науки»*, 1 (17).

⁴ Стрельцов, Д.В. (2014). Некоторые приоритеты внешнеполитического курса второго кабинета С. Абэ. *Япония в поисках новой глобальной роли*. Москва: Восточная литература, 38.

⁵ Clinton H. America's Pacific Century (2011, October 11). *Foreign Policy*. Retrieved from: <http://foreignpolicy.com/2011/10/11/americaspacific-century/>

⁶ Wickett X., Nilsson-Wright J., Summers T. (2015). *The Asia-Pacific Power Balance beyond the US-China Narrative*. London: Chatham House, 21.

⁷ Городня, Н. (2014). Американсько-японські відносини у сфері безпеки (2009–2013 рр.): криза і модернізація альянсу. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*, 2, 34-39; Городня, Н. (2012). Китай, Японія, Індія як регіональні гіганти Східної і Південної Азії та їхній вплив на формування азійсько-центричних процесів у сучасному світі. *Дослідження світової політики*, 1 (58). К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 203-242; Городня, Н. (2012). Американсько-японські відносини в 1990-ті рр.: економічний вимір. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*, 113, 16-20.

⁸ Wickett X., Nilsson-Wright J., Summers T. (2015). *The Asia-Pacific Power Balance beyond the US-China Narrative*. London: Chatham House, 21.

⁹ Clinton H. America's Pacific Century (2011). *Foreign Policy*, Oct. 11. Retrieved from: <http://foreignpolicy.com/2011/10/11/americaspacific-century/>

американської Ради з міжнародних відносин 2014 р.: союз з Токіо названий «Наріжним каменем політики безпеки Вашингтона в Східній Азії»¹⁰.

Першою важливою віхою в розвитку альянсу в другому десятилітті ХХІ ст. можна вважати розширення взаємодії у сфері протиракетної оборони (ПРО). Однією з передумов цього стало прийняття в 2010 р. Японією нового плану розвитку Сил самооборони (ССО), який включав нарощування потенціалу всіх видів військ, придбання удосконалених систем оборони, технологій оперативного стеження і захисту всієї території країни від можливого ракетного нападу. головним імовірним противником в документі називалася Північна Корея, проте окремо як загроза також згадувався і Китай, його «зростаюча активність і розширення діяльності на море»¹¹.

Концепція розміщення на японських островах американської ПРО розроблялася ще з кінця 1990-х – початку 2000-х рр., і перші системи «Петріот» та «Іджіс» були розміщені упродовж 2003-2006 рр. У 2010 р. японський уряд прийняв рішення розширити ПРО частково вже як свою власну систему, а не тільки чисто американську і закупити у США комплекси РАС-3 для розміщення на Окінаві, що й було зроблено. Потрібно відзначити, що привести їх в боєготовність Японія була змушена як найшвидше, оскільки у 2012 р. Північна Корея провела ракетне випробування¹².

Зміцнення партнерства з США залишалося одним з пріоритетів японського уряду і після приходу до влади в 2012 р. нового прем'єр-міністра С. Абе. Головним завданням в цей час було нарощування військової потужності і зміна військової політики Японії аж до можливості перегляду 9-ї статті Конституції¹³. Як відомо, в цій статті зафіксована відмова Японії від війни «Як суверенного права нації і від загрози застосування сили як засобу вирішення міжнародних суперечок»¹⁴.

Треба сказати, що частково планування збройних сил сприяла міжнародна обстановка: крім уже згаданого розвитку ракетно-ядерної програми КНДР, в безпосередній близькості від Японії інтенсивну мілітаризацію вів ще один сусід – Китай, який, поперше, відкрито заявляв про необхідність «вийти на новий стратегічний рівень з США і Росією» з ядерних озброєнь¹⁵, а по-друге, почав активно розвивати усі види звичайних озброєнь, від гігантських десантних кораблів¹⁶ (які міг застосувати, наприклад, в ВКМ) до винищувачів¹⁷.

Японія в цих умовах всерйоз зайнялася укомплектуванням ССО новітнім озброєнням, в чому, як уже згадувалося вище, брали участь США (на чому непогано заробили). США уникали серйозної критики з боку адміністрації С. Абе щодо військового будівництва. Більш того, відомі політичні діячі та експерти-міжнародники, такі як

¹⁰ The U.S.-Japan Security Alliance. *Council on Foreign Relations*. Retrieved from: <https://www.cfr.org/backgrounder/us-japan-security-alliance>

¹¹ Япония утвердила новый план развития ВС. *Росбалт*. Retrieved from: <http://www.rosbalt.ru/2010/12/17/801739.html>

¹² *Парамонов, О.Г.* (2014). Японо-американская ПРО – фактор изменений базовых принципов политики Токио в области безопасности. *Япония в поисках новой глобальной роли*. Москва: Восточная литература, 110-111.

¹³ *Liff, A.* (2016). How Specifically Does Japan's LDP Want to Revise the Constitution? *The Diplomat*, July 14. Retrieved from: <http://thediplomat.com/2016/07/how-specifically-does-japans-ldp-want-to-revise-the-constitution/>

¹⁴ The Constitution of Japan. *Prime Minister of Japan and His Cabinet*. Retrieved from: http://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html

¹⁵ Лузянин, С.Г. Гонка вооружений: три ограничителя для Китая. *МГИМО-Университет*. Retrieved from: <http://www.mgimo.ru/news/experts/document185607.phtml>

¹⁶ В Китае разрабатывают 40-тысячетонный десантный корабль. *Жэньминь жибао*. Retrieved from: <http://russian.people.com.cn/31521/8032151.html>

¹⁷ J-20 Stealth Fighter Jet «Innovative, Not Stolen from US Plane». *Global Times*. Retrieved from: <http://www.globaltimes.cn/content/616283.shtml>

колишній держсекретар Р. Армітідж і голова Національної ради з розвідки Дж. Най, навіть висловлювалися за підтримку Японії, називаючи 9-ту статтю Конституції «анахронізмом», який потрібно «спростити»¹⁸.

Невдоволення США викликали лише найбільш войовничі заяви прем'єра Абе. За підсумками двосторонніх переговорів в квітні 2014 р. президент Б. Обама розповів журналістам, що в ході зустрічі безпосередньо заявив японській стороні про неприпустимість іншого вирішення напруженої ситуації з Китаєм, окрім як «дипломатичного», «за допомогою діалогу»¹⁹.

Але разом з тим тривало перекидання на японську територію з'єднань власне американських збройних сил. Одним з основних видів озброєнь, дислокованих США в Японії, стали конвертоплани - нові літальні апарати з двома двигунами, здатними повертатися на 98 градусів. Завдяки тому, що його двигуни могли переводитися в горизонтальну площину, конвертоплан міг злітати і приземлятися, як вертоліт, і летіти, як літак. Основною моделлю конвертипланів став MV-22 «Оспри». Він був здатний перевозити до 32 морських піхотинців разом з озброєнням на відстань більше 1 600 км, оснащений кулеметом і малокаліберною шестиствольною гарматою. Його крейсерська швидкість – 463 км/год.²⁰.

Співпраця розвивалася як в двосторонньому, так і в багатосторонньому форматі. У травні 2014 р. Японія підписала програму партнерства з НАТО з метою підвищення рівня практичного співробітництва в таких напрямках, як боротьба з піратством, ліквідація наслідків катастроф і надання гуманітарної допомоги.

В липні-серпні 2014 р. в районі о. Кюсю відбулися навчання ВМС Японії, США та Індії. Це був перший випадок, коли спочатку проводилися в двосторонньому форматі американсько-індійські навчання «Малабар» були перенесені з Бенгальської затоки. Офіційно повідомлялося, що сторони відпрацьовували способи боротьби з піратами і розвиток антитерористичної співпраці²¹, але логічно припустити, що головною метою цілком могла бути демонстрація сили перед Китаєм і практична реалізація «ромба безпеки» – висунутої С. Абе концепції, згідно з якою планувалося розвивати військові зв'язки з Індією та Австралією в цілях «забезпечення гарантій безпеки морських комунікацій в регіоні» і протистояння потужності Китаю²².

США нарощували свої угруповання ВМФ в японських водах: в 2014 р. було прийнято рішення про додаткове розміщення двох бойових кораблів з системами ПРО на базі Йокосуке. Такого збільшення не проводилося з 1992 р. Також став активно розвиватися такий напрямок співпраці, як безпека в космосі. У жовтні 2014 р. були оприлюднені плани Японії і США спільно здійснювати спостереження з космосу з метою стримування можливих атак з боку Китаю. Як саме буде вестися така співпраця, зі зрозумілих причин не анонсувалося²³.

¹⁸ Kawasaki A., Nahoru C. (2014). Japan's Decision on Collective Self-Defense in Context. *The Diplomat*, Oct. 3. Retrieved from: <http://thediplomat.com/2014/10/japans-decision-on-collective-selfdefense-in-context/>

¹⁹ Joint Press Conference with President Obama and Prime Minister Abe of Japan. *The White House*. Retrieved from: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/04/24/joint-press-conference-president-obama-and-prime-minister-abe-japan>

²⁰ Муратшина, К.Г. (2018). Военное сотрудничество США с Японией как одна из причин противоречий в американо-китайских отношениях. *Вестник Омского университета. Серия «Исторические науки»*, 1 (17), 187.

²¹ Совместные военно-морские учения США, Японии и Индии. *Newsland*. Retrieved from: <http://newsland.com/news/detail/id/1416057>

²² Стрельцов, Д.В. (2014). Некоторые приоритеты внешнеполитического курса второго кабинета С. Абэ. *Япония в поисках новой глобальной роли*. Москва: Восточная литература, 38.

²³ Муратшина, К.Г. (2018). Военное сотрудничество США с Японией как одна из причин противоречий в американо-китайских отношениях. *Вестник Омского университета. Серия «Исторические науки»*, 1 (17), 187.

Потрібно відзначити, що сталося це в умовах розширення військово-космічної програми КНР і після проведеного китайською стороною чергового випробування протисупутникової зброї²⁴.

Розвивалася і взаємодія в тристоронньому форматі США – Японія – Республіка Корея. 26 грудня 2014 р. ЗМІ повідомили про підписання трьома країнами найважливішої угоди з оперативного обміну секретними даними, в тому числі про ракетно-ядерну програму КНДР, який вступив в силу 29 грудня того ж року. Також США, Японією і Республікою Кореєю регулярно проводилися спільні навчання як військового²⁵, так і невійськового характеру²⁶.

У травні 2015 р. Міністр оборони США Е. Картер, виступаючи з програмною промовою на саміті «Шангри-Ла Діалог» в Сінгапурі, заявив про відданість США союзницьким зобов'язанням в регіоні і на тому, що така політика є «довгостроковою стратегією просування Азіатсько-Тихоокеанської регіональної архітектури безпеки, де всі країни збільшують свою міць»²⁷.

Явною демонстрацією посилення американсько-японського союзу стало відвідування Прем'єр-міністром Японії С. Абе 18 жовтня 2015 р. атомного авіаносця ВМС США «Рональд Рейган», який прибув на постійне базування на базу Йокосука. С. Абе став першим японським прем'єром, який піднявся на борт американського авіаносця. Його також супроводжували Віце-прем'єр Таро Асо і Міністр оборони Ген Накатані. МЗС Японії зазначив, що «постійна потужна присутність ВМС США сприяє підтриманню безпеки в Японії і збереження миру та стабільності в регіоні»²⁸.

Як бачимо, при всій войовничій риторичі Абе, головний союзник Японії не тільки рідко критикував його, але і робив такі символічні жести, які можна розцінювати як сигнал для всього регіону АТР і перш за все для Китаю.

Також в 2015 р. для постійного базування в японських водах з США було перекинуто ракетний есминець «Бенфорд» і ракетний крейсер «Ченселлорсвілл», оснащені багатоцільовою системою стеження і наведення «Іджіс». На «Бенфорді» також були крилаті ракети «Томагавк», скорострільні гармати, торпедні апарати і багатоцільовий вертоліт.

В грудні 2015 р. в районі міста Ітамі пройшли найбільші командно-штабні навчання ССО і збройних сил США, спрямовані на відпрацювання спільних дій у разі нападу потенційного супротивника. У них взяли участь близько 6,5 тисяч військово-службовців. На навчаннях були присутні Міністр оборони Японії Г. Накатані і Посол США К. Кеннеді.

З 2016 р. основним фактором активізації військового співробітництва двох країн стала активізація дій КНДР. У січні Пхеньяном було проведено чергове ядерне випробування, а в лютому – запуск космічної ракети великої дальності. Відразу після ядерного випробування КНДР заступники міністрів закордонних справ США і Японії провели тристоронню (з Республікою Кореєю) зустріч.

На засіданні Національної ради безпеки Японії 28 січня було прийнято рішення про початок спільного з США і Республікою Кореєю збору розвідувальних даних про

²⁴ China Secretly Tested an Anti-Satellite Missile (2014). *The Diplomat*, March 19. Retrieved from: <http://thediplomat.com/2014/03/china-secretlytested-an-anti-satellite-missile/>

²⁵ New «Military Cooperation» Unveiled Between Korea and Japan. *KoreaBANG*. Retrieved from: <http://www.koreabang.com/2012/stories/new-militarycooperation-unveiled-between-korea-andjapan.html>

²⁶ РК, США и Япония 21 июля начнут совместные гуманитарно-спасательные учения на море. *Синьхуа*. Retrieved from: http://russian.china.org.cn/international/txt/2014-07/10/content_32910554.htm

²⁷ Соломенцева, А. (2016). «Китайский вопрос» в отношениях США с союзниками. *Международные процессы*, 3, 116.

²⁸Ibidem, 188.

можливу підготовку до нових ракетних запусків в КНДР. Тобто підписана тристороння угода США – Японія – РК була введена в дію.

Крім того, в журналі «The Diplomat» вийшла програмна стаття колишнього головнокомандувача Тихоокеанським флотом США адмірала Д. Блера і відставного генерала ВПС Японії М. Хіронака, в якій була виражена прихильність принципам союзу і говорилося про необхідність всіляко координувати свої зусилля в боротьбі з північнокорейською ядерною загрозою²⁹.

У квітні 2016 р. президенти США, Республіки Кореї і прем'єр Японії зустрілися у Вашингтоні, де обговорили способи реагування на можливі провокації. Також Б. Обама висловив стурбованість з приводу затримки перенесення бази Футемма. Японська сторона запевнила американського президента, що роботи будуть йти за планом і завершити будівництво в Хеноко планується в березні 2023 р.³⁰.

Ще однією відповіддю на ракетні випробування КНДР стало перекидання на Окінаву з Аляски ударного угруповання з 26 бойових літаків (винищувачів п'ятого покоління F-22 і винищувачів-бомбардувальників F-16) і розгортання комплексу «Петріот» в центральному токійському районі Ітігая на території Міністерства оборони Японії³¹.

Восени 2016 р., коли в США пройшли президентські вибори, на яких переміг Д. Трамп, японська сторона з тривогою очікувала, яку політику він обере щодо свого союзника, адже в ході передвборної компанії Д. Трамп не раз висловлювався проти надто великих витрат США на альянси з партнерами, а також проти Транстихоокеанського партнерства (ТТП) – економічного блоку в АТР, створеного за ініціативи Б. Обами і С. Абе. Японські ЗМІ почали підкреслювати, наскільки значні ті витрати, які японська сторона несе за розміщення американських баз, і висловлювали сподівання, що прем'єр Абе зможе знайти з новим американським президентом спільну мову³².

Японський прем'єр став першим іноземним керівником, з яким Д. Трамп зустрівся після перемоги на виборах, хоча зустріч носила неформальний характер. Судячи з того, що ніяких подробиць пресі повідомлено не було, а С. Абе заявив про «теплу атмосферу» і «довірчі стосунки» з новим американським президентом, їх співробітництво цілком було взаємовигідним і сприятливим для обох сторін. Посол Японії в США згодом обмовився журналістам, що «в ході зустрічі обидві країни підкреслили важливість японсько-американського альянсу і домовилися, що можуть продовжувати зміцнювати взаємодію»³³.

Початок 2017 р. показав, що побоювання японської сторони були марними. Д. Трамп не тільки підтвердив прихильність союзницьким зобов'язанням, але й

²⁹ Blair, D., Hironaka M. (2016). The North Korean Nuclear Test and the US-Japan Alliance. *The Diplomat*, Jan. 24. Retrieved from: <http://thediplomat.com/2016/01/the-north-korean-hydrogen-bombtest-and-the-us-japan-alliance/>

³⁰ Obama, Abe, Park Stand United against Pyongyang's "Provocations" but China Offers No Tough Talk (2016). *The Japan Times*, 1. Retrieved from: <http://www.japantimes.co.jp/news/2016/04/01/national/politics-diplomacy/obamaabe-park-stand-united-pyongyangs-provocationschina-offers-no-tough-talk/#.Vv6oaC59qpo>

³¹ Муратшина, К.Г. (2018). Военное сотрудничество США с Японией как одна из причин противоречий в американо-китайских отношениях. *Вестник Омского университета. Серия «Исторические науки»*, 1 (17), 188.

³² トラUMP氏に同盟の価値をどう説くか (2016, 16 листопада). *Нихон кейдзай сібун*. Retrieved from: <http://www.nikkei.com/article/DGXXKZO0958362 oW6A111C1EA1000/>

³³ Муратшина, К. Г. (2018). Военное сотрудничество США с Японией как одна из причин противоречий в американо-китайских отношениях. *Вестник Омского университета. Серия «Исторические науки»*, 1 (17), 189.

запропонував Японії торгіву угоду замість ТТП на винятково вигідних умовах. Ніякої відмови від частини зобов'язань не було. Навпаки, вже на початку року на базу авіації морської піхоти США Івакуні були відправлені нові багатоцільові винищувачі п'ятого покоління F-35B з технологією «стелс» і укороченим злетом, здатні нести ядерну зброю. Івакуні стала першою зарубіжною військовою базою США, на якій були розміщені ці літаки³⁴.

В цілому в 2017 р. в умовах подальшого посилення військової активності КНДР американсько-японська взаємодія також було надзвичайно насиченою. Пройшла ціла серія військових навчань. У квітні винищувачі ВПС Японії відпрацювали супровід і прикриття американських стратегічних бомбардувальників В-1 і провели спільні навчання з палубної авіації атомного авіаносця «Карл Вінсон».

Прихід до влади Джо Байдена навряд чи змінить характер взаємодії між Японією та США. Так, ще в листопаді 2020 року Прем'єр-міністр Японії Есіхіде Суга підтвердив, що готовий працювати над зміцненням японсько-американського союзу з Джо Байдемом, особливо, що стосується забезпечення миру в Індо-Тихоокеанському регіоні³⁵.

Важливо відзначити і те, що у січні 2021 р. новий керівник Пентагону Ллойд Остін в розмові з міністром оборони Японії Нобуо Кісі заявив, що США будуть захищати японські претензії на спірні острови Сенкаку. За словами Остіна, острови Сенкаку підпадають під дію статті V Договору про безпеку між США і Японією, і в зв'язку з цим Сполучені Штати як і раніше виступають проти будь-яких односторонніх спроб змінити статус-кво в Східнокитайському морі. Кісі назвав зауваження Остіна «дуже обнадійливими» і пообіцяв, що буде прагнути до побудови довірчих відносин з Пентагоном при подальшому посиленні спільних дій оборонного характеру в регіоні. Міністри також обговорили будівництво нової американської військової бази в Японії для заміни військово-повітряної бази корпусу морської піхоти США на острові Окінава, де зараз знаходяться близько 3 тис. морських піхотинців 1-го авіаційного крила³⁶.

Отже, військово-політичний союз між Японією і США у XXI столітті характеризується посиленням позицій Японії у цьому союзі. Втім, США залишають за собою позицію сильнішого гравця. Нова адміністрація Джо Байдена більш рішуче підтримує позиції Японії в регіоні, ніж це було раніше.

References

Blair, D., Hironaka, M. (2016, January 24). The North Korean Nuclear Test and the US-Japan Alliance. *The Diplomat*. Retrieved from: <http://thediplomat.com/2016/01/the-north-korean-hydrogen-bombtest-and-the-us-japan-alliance/> [in English].

China Secretly Tested an Anti-Satellite Missile (2014, March 19). *The Diplomat*. Retrieved from: <http://thediplomat.com/2014/03/china-secretlytested-an-anti-satellite-missile/> [in English].

Clinton, H. (2011, October 11). America's Pacific Century. *Foreign Policy*. Retrieved from: <http://foreignpolicy.com/2011/10/11/americaspacific-century/> [in English].

³⁴ In Welcoming Shinzo Abe, Trump Affirms U. S. Commitment to Defending Japan. (2017). *The New York Times*, Feb. 10. Retrieved from: <https://www.nytimes.com/2017/02/10/world/asia/trumpshinzo-abe-meeting.html>

³⁵ Прем'єр Японії готов укріплять японо-американський союз при Байдене. *Интерфакс*. Retrieved from: <https://www.interfax.ru/world/736160>

³⁶ Захитить острова: США пообещали Японии поддержку. *Газета.ру*. Retrieved from: <https://www.gazeta.ru/army/2021/01/24/13453100.shtml>

Horodnia, N. (2014). Amerykansko-yaponski vidnosyny u sferi bezpeky (2009–2013 rr.): kryza i modernizatsiia aliantsu [US-Japan Security Relations (2009-2013): Crisis and Modernization of the Alliance]. *Naukovi zapysky Ternopilckoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka*, 2, 34-39. [in Ukrainian].

Horodnia, N. (2014). Kytai, Yaponiia, India yak rehionalni hihanty Skhidnoi i Pivdennoi Azii ta yikhonii vplyv na formuvannia aziisko-tsentrychnykh protsesiv u suchasnomu sviti [China, Japan, India as regional giants of East and South Asia and their influence on the formation of Asia-centric processes in the modern world]. *Doslidzhennia svitovoi polityky*, 1 (58). K.: Instytut svitovoi ekonomiky i mizhnarodnykh vidnosyn NAN Ukrainy, 203-242. [in Ukrainian].

In Welcoming Shinzo Abe, Trump Affirms U. S. Commitment to Defending Japan (2017, February 10). *The New York Times*,. Retrieved from: <https://www.nytimes.com/2017/02/10/world/asia/trumpshinzo-abe-meeting.html> [in English].

J-20 Stealth Fighter Jet «Innovative, Not Stolen from US Plane». *Global Times*. Retrieved from: <http://www.globaltimes.cn/content/616283.shtml> [in English].

Joint Press Conference with President Obama and Prime Minister Abe of Japan. *The White House*. Retrieved from: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/04/24/joint-press-conference-president-obama-and-prime-minister-abe-japan> [in English].

Kawasaki, A., Nahory, C. Japan's Decision on Collective Self-Defense in Context (2014). *The Diplomat*, Oct. 3. Retrieved from: <http://thediplomat.com/2014/10/japan-self-defense-on-collective-self-defense-in-context> [in English].

Liff, A. How Specifically Does Japan's LDP Want to Revise the Constitution? (2016, July 14). *The Diplomat*,. Retrieved from: <http://thediplomat.com/2016/07/how-specifically-does-japan-ldp-want-to-revise-the-constitution/> [in English].

Luzianin, S.G. Gonka vooruzhenii: tri ogranichitel'ia dlia Kitaia [Arms Race: Three Limits for China]. *MGIMO-Universitet*. Retrieved from: <http://www.mgimo.ru/news/experts/document185607.phtml> [in Russian].

Muratshina, K.G. (2018). Voennoe sotrudnichestvo SShA s Yaponiei kak odna iz prichin protivorechii v amerikano-kitaiskikh otnosheniakh [US military cooperation with Japan as one of the reasons for the contradictions in US-China relations]. *Vestnik Omskogo universiteta. Seriya «Istoricheskie nauki»*, 1 (17), 185–198. [in Russian].

New «Military Cooperation» Unveiled Between Korea and Japan. *KoreaBANG*. Retrieved from: <http://www.koreabang.com/2012/stories/new-military-cooperation-unveiled-between-korea-and-japan.html> [in English].

Obama, Abe, Park Stand United against Pyongyang's «Provocations» but China Offers No Tough Talk (2016, April 1.). *The Japan Times*. Retrieved from: <http://www.japantimes.co.jp/news/2016/04/01/national/politics-diplomacy/obamaabe-park-stand-united-pyongyangs-provocations-china-offers-no-tough-talk/#.Vv6oaC59qpo> [in English].

Paramonov, O.G. (2014). Yaponno-amerikanskaia PRO – faktor izmenenii bazovykh printsipov politiki Tokio v oblasti bezopasnosti [Japanese-American missile defense - a factor in changing the basic principles of Tokyo's security policy]. *Yaponiya v poiskakh novoj global'noj roli [Japan in search of a new global role]*. Moskva: Vostochnaya literatura, 109-126. [in Russian].

Premer Yaponii gotov ukrepiat yaponno-amerikanskii soiuz pri Baidene [Japanese PM ready to strengthen Japan-US alliance under Biden]. *Interfax*. Retrieved from: <https://www.interfax.ru/world/736160> [in Russian].

RK, SShA i Yaponiia 21 iuliia nachnut sovmestnye gumanitarno-spatatelnye ucheniia na more [The Republic of Kazakhstan, the United States and Japan will begin joint humanitarian and rescue exercises at sea on July 21]. *Sin`khua*. Retrieved from: http://russian.china.org.cn/international/txt/2014-07/10/content_329105_54.htm [in Russian].

Sovmestnye voenno-morskie ucheniia SShA, Yaponii i Indii [Joint naval exercises of the United States, Japan and India.]. *Newsland*. Retrieved from: <http://newsland.com/news/detail/id/1416057> [in Russian].

Solomenczeva, A. (2016). «Kitajskii vopros» v otnosheniikh SShA s soiuznikami [«The China Question» in US Relations with Allies]. *Mezhdunarodny`e protsessy`*, 3, 112–125. [in Russian].

Streltsov, D.V. (2014). Nekotorye prioritety vneshnepoliticheskogo kursa vtorogo kabineta S. Abe [Some priorities of the foreign policy course of the second cabinet of S. Abe]. *Yaponiya v poiskakh novej global`noj roli* [Japan in search of a new global role]. *Moskva: Vostochnaya literatura*, 35–52. [in Russian].

The Constitution of Japan. *Prime Minister of Japan and His Cabinet*. Retrieved from: http://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html [in English].

The U.S.-Japan Security Alliance. *Council on Foreign Relations*. Retrieved from: <https://www.cfr.org/backgrounder/us-japan-security-alliance> [in English].

V Kitae razrabatyvaiut 40-tysiachetonnii desantnyi korabl [China is developing a 40,000-ton landing ship.]. *Жэньминь жибао*. Retrieved from: <http://russian.people.com.cn/31521/8032151.html> [in Russian].

Wickett X., Nilsson-Wright J., Summers T. (2015). *The Asia-Pacific Power Balance beyond the US-China Narrative*. London: Chatham House [in English].

Yaponiia utverdila novyi plan razvitiia VS [Japan approved a new plan for the development of the Armed Forces.]. *Rosbalt*. Retrieved from: <http://www.rosbalt.ru/2010/12/17/801739.htm> [in Russian].

Zashchitit ostrova: SShA poobeshchali Yaponii podderzhku [Defend the island: the United States promised Japan support]. *Газета.ру*. Retrieved from: <https://www.gazeta.ru/army/2021/01/24/13453100.shtml> [in Russian].

トランプ氏に同盟の価値をどう説くか [How to explain the value of the alliance to Mr. Trump?] (2016, 16 листопада). *Нихон кейдзай симбун*. Retrieved from: <http://www.nikkei.com/article/DGXKZO0958362 oW6A111C1EA1000/> [in Japanese].

Ivan Mykhailov

Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

ORCID: 0000-0001-5506-2530

Transformation of the military-political union between Japan and the USA in the XXI century

Abstract. *Japan is officially linked to the United States by an alliance and cooperation relationship, with the United States playing a leading role in the alliance. Under the bilateral security agreement, the United States assumes responsibility for defending Japan from external aggression, for which it has a large number of its military facilities on its territory, as well as the deployment and relocation of military equipment, weapons and personnel. The US-Japan military alliance, despite the existing problems, continues to develop quite dynamically, it is valued by both Washington and Tokyo. The alliance is beneficial to both countries: the United States has a large group of troops in the Asia-Pacific region in close proximity to China and the DPRK and earns well by supplying its military equipment to Japan, and the Japanese side can count on some protection from possible North Korean aggression. The article reveals the peculiarities of the transformation of the military-political alliance between Japan and the United States in the XXI century. The first important milestone in the development of the alliance in the second decade of the XXI century can be considered the expansion of cooperation in the field of missile defense (ABM). One of the preconditions for this was the adoption in 2010 by Japan of a new plan for the development of the Self-Defense Forces (SFOR). With the coming to power in Japan in 2012 the new Prime Minister S. Abe the partnership between the countries is becoming even stronger. The main task at that time was to increase military power and change Japan's military policy until the possibility of revising Article 9 of the Constitution. During 2014-2022, Japanese-American cooperation is implemented in both bilateral and multilateral formats.*

Keywords: *USA, Japan, military-political union, China, strategic partnership, APAC.*